

CIVILTIESĪBU APAKŠNOZARE

KREDITORU PRASĪJUMI JURIDISKĀS PERSONAS MAKSĀTNESPĒJAS PROCESĀ

*Dr. iur. Ivars Kronis,
Baltijas Starptautiskās akadēmijas asociētais profesors,
Rīgas Stradiņa universitātes Juridiskās fakultātes vadošais pētnieks, Latvija*

Ievads

Juridiskās personas maksātnespējas process ir tiesiska rakstura pasākumu kopums, kura ietvaros no parādnieka mantas tiek segti kreditoru prasījumi, lai veicinātu parādnieka saistību izpildi. Tāpēc kreditoru prasījumi ir viens no galvenajiem jautājumiem juridiskās personas maksātnespējas procesā. Šajā rakstā analizētas tās tiesību normas, kas regulē kreditoru prasījumu iesniegšanu un to pārbaudi, administratora lēmumus par kreditoru prasījumiem, kā arī kreditoru prasījumu reģistrēšanu un sūdzības saistībā ar kreditoru prasījumu atzīšanu, neatzīšanu vai daļēju atzīšanu. Balstoties uz tiesisko regulējumu, teorijas un likuma piemērošanas prakses atziņām, detalizēti pētīts jautājums par kreditoru prasījumu juridisko personu maksātnespējas procesā.

Latvijas tiesību zinātnieki arī agrāk ir pētījuši kreditoru prasījumu tiesisko saturu, tomēr tas ir analizēts samērā īsi. Tāpēc kreditoru prasījumu teorētiskā analīze un likuma piemērošanas prakses izpēte ir aktuāla mūsdienu maksātnespējas tiesībās.

Rakstā nav analizēti Finanšu kapitāla tirgus komisijas uzraudzībā esošajiem finanšu un kapitāla tirgus dalībniekiem noteiktie maksātnespējas procesa speciālie noteikumi.

Pētījuma empīrisko bāzi veido zinātnieku pētījumi, periodika, tiesību akti, judikatūra, cita publiski pieejamā informācija. Pētījumā izmantota analītiskā, salīdzinošā un deduktīvā pētniecības metode.

Raksts ir sekojoši strukturēts: I. Kreditoru prasījumu pieteikšanas vispārīgs raksturojums; II. Kreditoru prasījumu formāli juridiskās prasības; III. Kreditora statuss un sūdzības par prasījumiem.

I. Kreditoru prasījumu pieteikšanas vispārīgs raksturojums

1. Kreditoru prasījumu pieteikšanas nozīme.

Spēkā esošā 2010. gada *Maksātnespējas likuma*¹ (turpmāk – MNL) C sadaļas "Juridiskās personas maksātnespējas process" XIII nodaļā "Kreditoru prasījumi" (sk. MNL 73.-80. p.) regulēti jautājumi, kas skar kreditoru prasījumu iesniegšanu un to pārbaudi, administratora lēmumus par kreditoru prasījumiem, kā arī kreditoru prasījumu reģistrēšanu un sūdzības saistībā ar kreditoru prasījumu atzīšanu, neatzīšanu vai daļēju atzīšanu. Turklāt pārrobežu maksātnespējas gadījumā speciālie noteikumi noteikti Padomes Regulā (EK) Nr. 1346/2000 (2000. gada 29. maijs) *par maksātnespējas procedūrām* (turpmāk – Regula)².

Juridiskās personas maksātnespējas procesa pasludināšana rada ne tikai *parādniekam*, bet arī *kreditoriem* noteiktas *sekas*, jo apstājas aizdevuma (kredīta) lietošanas procentu pieaugums, likumisko procentu pieaugums, līgumsoda pieaugums (tajā skaitā procentos izteikta līgumsoda pieaugums), nokavējuma naudas pieaugums (nodokļu prasījumiem tiek apturēta tās nokavējuma naudas aprēķināšana, kura tiek noteikta kā procentu maksājums par nodokļu, nodevu un soda naudas samaksas termiņa nokavējumu) (sk. MNL 63.p. 1.d. 3.p.).

Jāņem vērā, ka galvojuma saistība neizbeidzas, ja galvenās saistības neizpildīšana un tās izbeigšanās pamatojas tikai un vienīgi uz galvenā parādnieka maksātnespēju un tām negatīvajām sekām, kādas uz likuma pamata ir saistītas ar šo īpašo galvenā parādnieka tiesisko stāvokli³.

Tā, piem., *Latvijas Republikas Augstākā tiesa lietā Nr. SKC-178/2016*⁴, analizējot galvnieka

atbildību, atzina, ka galvniekam jāatbild par galvenā parādnieka (juridiskās vai fiziskās personas) neizpildītajām saistībām arī tad, ja pēdējais nonācis finansiālās grūtībās. Turpretī galvnieka atsavināšana no pienākuma atbildēt kreditoram par galvenā parādnieka saistībām tikai tā iemesla dēļ, ka parādnieka sliktais finansiālais stāvoklistonovedis līdz maksātnespējai, ir pretrunā ar galvojuma mērķi, tādejādi tiesas ieskatā, ir pamats tam, lai galvojuma mērķim piešķirtu prioritāti pār galvojuma akcesoritāti (papildu saistības raksturu). Minētās atziņas attiecināmas gan uz gadījumiem, kad galvenais parādnieks ir juridiskā persona, gan uz gadījumiem, kad galvenais parādnieks ir fiziskā persona (sk. arī: *Latvijas Republikas Augstākās tiesas 27.04.2011. spriedumu lietā Nr. SKC-86/2011*)⁵.

Arī lietā Nr. SKC-178/2016 tiesa norāda, ka Civillikuma (turpmāk – CL) normas, kas regulē galvojuma institūtu (CL 1692.-1715.p.), paredz divu veidu galvojumus: 1) neeksponsoriskais galvojums (kad kreditoram ar prasību vispirms ir jāvērsas pie galvenā parādnieka un tikai pēc tam pie galvnieka); 2) eksponsoriskais galvojums (kad galvnieks uzņēmis saistību kā pats parādnieks, šajā gadījumā galvnieks atsakās no CL 1702. panta pirmajā daļā paredzētajām tiesībām prasīt, lai kreditors vispirms vērsas ar prasību pie galvenā parādnieka). Līdz ar to, ievērojot eksponsoriskā galvojuma būtību, kreditoram nav pienākums vērst prasību pret galveno parādnieku un viņš, iestājoties saistību izpildes termiņam, ir tiesīgs uzreiz vērsties pie galvnieka, nemaz nevēršoties pret galveno parādnieku.

Tiesas spriedums, ar kuru tiek pasludināts juridiskās personas maksātnespējas process, ir *pamats tiesvedības apturēšanai mantiska rakstura prasībās*, kas ierosinātas pret parādnieku, kā arī pamats *prasības nodrošinājuma atcelšanai* (sk. MNL 63.p. 4. un 5.d., CPL 215.p. 6.pk.). Savukārt, gadījumā, ja *sprieduma izpildes lietvedība* uzsākta pirms juridiskās personas maksātnespējas procesa pasludināšanas, tā *izbeidzama* (sk. MNL 63.p. 2.d. 1.teik., CPL 563.p. 2.d.). Tādejādi, likumdevējs nav paredzējis atšķirīgu regulējumu kreditoru prasījumu iesniegšanas kārtībai tiem kreditoriem, kuri cēluši prasību tiesā⁶.

Arī MNL 118. pantā "*Kreditoru prasījumu segšanas kārtība juridiskās personas maksātnespējas procesā*" noteikta kārtība un secība, kādā tiek veikta maksātnespējas procesa izmaksu un kreditoru prasījumu segšana, kas maksātnespējas procesā īpašā statusa dēļ būtiski atšķiras no *Civil-*

procesa likumā (turpmāk – CPL) noteiktās, kad izpildu, darbības veic *zvērināts tiesu izpildītājs*⁷ (sk. CPL 621.-631.p.).

Līdz ar to, maksātnespējas process rada alternatīvu sistēmu prasījumu apmierināšanai maksātnespējas apstākļos, ierobežojot kreditoru tiesības uz individuālu rīcību⁸. Tā kā pats parādnieks zaudē tiesības rīkoties ar mantu, un tās iegūst administrators (sk. MNL 95.p. 1. un 2.d.), kreditori pēc juridiskās personas maksātnespējas procesa pasludināšanas var pieteikt savus prasījumus tikai administratoram, kurš tos pieņem, reģistrē un pārbauda (sk. MNL 63.p. 2.d. 2.teik., 65.p. 3.pk.). Šī kārtība ir saistoša visiem kreditoriem.

Uz kreditoru ierobežojumiem neattiecas *Komerclikuma* (turpmāk – KCL) 170. pantā noteiktais par *kreditora prasību sabiedrības labā*, proti, sabiedrības kreditors, kurš nevar panākt sava prasījuma apmierināšanu no sabiedrības, var celt prasību sabiedrības (tātad maksātnespējīgās juridiskās personas) labā pret KCL 166.-169. pantā minētajām personām, kuras nodarījušas zaudējumus sabiedrībai un nav tos atlīdzinājušas.

Tā, piem., *Latvijas Republikas Augstākā tiesa lietā Nr. SKC-2020/2013* atzina⁹, ka īpaša nozīme KCL 170. pantam ir maksātnespējas procesā, kad maksātnespējīgās sabiedrības kreditori var celt prasību sabiedrības labā pat tad, ja maksātnespējas administrators to neceļ. Minētā tiesību norma piešķir tiesības sabiedrības kreditoriem aizstāvēt savas intereses, prasību ceļot pēc savas iniciatīvas. Tomēr, sabiedrības kreditors ir tiesīgs celt prasību pret attiecīgajiem subjektiem tikai tad, ja vienlaikus pastāv abi tiesību normā noteiktie apstākļi: 1) kreditors nevar panākt prasījuma apmierināšanu no sabiedrības. Tātad kreditoriem, ceļot prasību, ir jāiesniedz pierādījumi, ka prasījumu nevar apmierināt; 2) atbildīgie subjekti nodarīto zaudējumu nav atlīdzinājuši. Šis nosacījums ir tulkojams paplašināti, proti, kreditoram ir tiesības celt minēto prasību, kamēr sabiedrībai ir no zaudējuma izrietošā uz KCL 166.-169. panta pamata pastāvošā prasījuma tiesība pret attiecīgo subjektu¹⁰.

Šajā gadījumā atbilstoši CPL 43. panta pirmās daļas 10.p. no tiesas izdevumu (t. sk. valsts nodevas) samaksas atbrīvots ir tikai administrators, prasībās, kas celtas to personu labā, kurām pasludināts maksātnespējas process. Lai arī šāda kreditora prasība ir maksātnespējīgās juridiskās personas labā, prasību cēlušais kreditors nebūs atbrīvots no valsts nodevas. Šis

noteikums ir atzīstams par būtisku šādas iespējas izmantošanas šķērslī, jo, neskatoties uz to, ka kreditors jau nevar atgūt savu prasījumu, tāpēc papildu tērēt nodevās nav gatavi.

Kreditora prasījums maksātnespējas procesā, pirmkārt, ir vērst uz to, lai noteiktu, kuri kreditori drīkst balsot procesā un kā tie drīkst balsot (*atbilstoši kategorijai un prasījuma summai, ja tas ir svarīgi*), un, otrkārt, ieņēmumu sadales nolūkā¹¹. Tādēļ kreditoru prasījumu pieteikšanas un to pārbaudes procedūra ir maksātnespējas procesa galvenā daļa. Citiem vārdiem, *kreditora prasījums ir līdzeklis*, lai ne tikai pretendētu uz parādnieka naudas līdzekļiem, bet arī, lai sniegtu informāciju par ikviena prasījuma eksistēšanu, kā arī ietekmētu un izlemtu svarīgākos jautājumus maksātnespējas procesā.

2. Kreditora un parādnieka izpratne.

Saistības dalībniekus sauc par *kreditoru* un *parādnieku*. Persona, kurai ir tiesība prasīt saistības izpildījumu, ir kreditors. Savukārt, persona, kurai saistības pienākums ir jāpilda, ir parādnieks, debitors. Kā norādīts literatūrā¹², darījumu jomā vairākums saistību ir atlīdzības saistības, kurās kreditoram pret viņu interesējošo izpildījumu savukārt ir jāizpilda maksāšanas vai citāda pretizpildījuma pienākums. Piem., pirkumā pārdevējs vienlaikus ir kreditors, kas gaida maksu par lietu, un parādnieks, kam jānodod pārdodamā lieta, bet pircējs vienlaikus ir parādnieks maksājuma saistībā un kreditors, kuram ir tiesības prasīt lietas nodošanu. Šāda divpusējuma nav dāvinājumā, patapinājumā un dažos citos darījumos, kā arī saistībās, kas rodas no neatļautas darbības un tieši pēc likuma.

Tādējādi, MNL XVII nodaļā "*Līgumu izpilde un izbeigšana*" (MNL 101.-105.p.) regulētas administratora tiesības attiecībās ar otru līgumslēdzēju, t. sk., kreditoru. Līdz ar to, arī administrators var vērsties pret kreditoru ar prasījumiem, t. sk., apstrīdēt darījumus.

Atbilstoši MNL 77. pantam visi iesniegtie kreditoru prasījumi tiek grupēti divās grupās: *nodrošināto un nenodrošināto kreditoru prasījumos*, līdz ar to nošķirot kreditorus pēc to nodrošinājuma.

Ar *nodrošināto kreditoru* saprot kreditoru, kura *prasījuma tiesības* pret parādnieku vai trešo personu ir nodrošinātas ar *komerckārtu, zemesgrāmatā vai kuģu reģistrā reģistrētu hipotēku* uz parādnieka mantu (sk. MNL 7.p. 1.d.). Tomēr tajos gadījumos, piemēram, kad parādnieka nekustamais īpašums ir pārdots zvērināta tiesu izpildītāja rīkotajā izsolē, veicot

piespiedu izpildi vēl pirms maksātnespējas procesa pasludināšanas, attiecīgais kreditors ir iekļaujams nenodrošināto kreditoru prasījumu grupā, pat ja kreditors vēl nav saņēmis naudas līdzekļus no zvērināta tiesu izpildītāja.

Tā, piem., *Latvijas Republikas Augstākā tiesa lietā Nr. SPC-42/2013*¹³ norādīja, ka atbilstoši CL normām par ķīlas tiesībām pēc hipotēkas ierakstīšanas zemesgrāmatā kreditoram rodas lietu tiesība, kas jārespektē jebkurai personai. Ķīlas tiesība nostiprina tiesisku attiecību – ķīlas atbildību. CL 1278. pantā noteikts, ka ķīlas tiesība ir tāda tiesība uz svešu lietu, uz kuras pamata šī lieta nodrošina kreditoram viņa prasījumu tādā kārtā, ka viņš var no tās dabūt šā prasījuma samaksu.

Praksē pastāv tā saucamās "*trijstūra attiecības*" – situācijas, kad parādnieka manta kalpo trešās personas saistību nodrošinājumam, līdz ar to pastāv termini – "*kreditors, kura prasījuma tiesības atkarīgas no nosacījuma iestāšanās*" jeb "*nosacīts nodrošinātais kreditors*"¹⁴. Tādējādi, *par nodrošināto kreditoru maksātnespējas procesā uzskata arī tādu kreditoru, kuram nav prasījuma tiesību pret parādnieku (maksātnespējīgu juridisko personu), taču kuram ir prasījuma tiesības pret trešo personu, un šīs prasījuma tiesības ir nodrošinātas ar ķīlu uz parādnieka mantu*. Jāņem vērā, ka *kreditors vienā maksātnespējas procesā var būt gan nodrošinātais, gan nenodrošinātais kreditors*.

MNL 7. panta otrajā daļā paredzēts, ka nodrošinātais kreditors prasījuma nenodrošinātās daļas apmērā uzskatāms par nenodrošināto kreditoru. Izņemot gadījumu, kad nodrošinājums ir par trešās personas saistību.

Nodrošinātais kreditors ir tiesīgs jebkurā procesa stadijā pilnībā vai daļēji *atteikties no prasījuma tiesību nodrošinājuma*, izdarot attiecīgus grozījumus publiskajos reģistros (sk. MNL 7.p. 2.d. 2.teik.). Šādā gadījumā nodrošinājuma apmērs tiek grozīts, ievērojot attiecīgā nodrošinājuma institūta tiesisko regulējumu.

Ķīlasatbildības apmērs nav ķīlasņēmējattiesība, no kuras ķīlasņēmējs var vienpusēji atteikties, bet gan divpusējā līguma dabiska sastāvdaļa, kuru var grozīt tikai abiem līgumslēdzējiem noslēdzot darījumu – vienošanos par ķīlas līguma grozījumiem. Minētais atbilst CL 1427. panta noteikumiem, saskaņā ar kuriem piekatra darījuma būtības pieder tā taisītāja gribas izteikums, bet divpusējā vai vairākpusējā darījumā vajadzīgs visu tā dalībnieku saskaņots gribas izteikums,

un, kamēr griba nav izteikta, tai nav nekāda tiesiska spēka. Respektīvi, lai nodrošinātais kreditors varētu atteikties tikai no daļas sava nodrošinājuma, nepieciešama administratora piekrišana. Savukārt CL 1313. pantā noteikts, ka ķīlas tiesība izbeidzas ar ķīlas ņēmēja noteikti izsacītu atteikšanos no tās. Tā ir ķīlas ņēmēja tiesība, no kuras ķīlas ņēmējs var vienpusēji atteikties. Tā kā šādā gadījumā nepieciešams vienīgi ķīlas ņēmēja attiecīgs gribas izteikums, nav pamata nodrošinātajam kreditoram aizliegt maksātnespējas procesā realizēt šīs tiesības. Gan kreditoram, atsakoties no ķīlas tiesības, gan daļā, administrators lēmumu par kreditora atzīšanu par nenodrošināto kreditoru un balsstiesību piešķiršanu nenodrošinātā prasījuma apmērā var pieņemt, tikai pārliecinoties, ka publiskajos reģistros ir dzēsta atzīme, vienlaikus ņemot vērā arī ķīlas (hipotēkas) līguma noteikumus par ķīlas atbildības pamēru¹⁵.

Administrators atbilstoši MNL 26. panta otrās daļas prasībām, nodrošinot efektīvu un likumīgu maksātnespējas procesa norisi, t. sk., ievērojot nodrošinātā kreditora tiesības veikt visas darbības, kas nepieciešamas, lai nodrošinātais kreditors varētu normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā samazināt sava prasījuma nodrošinājuma daļā, t. sk., iesniegt attiecīgajā publiskajā reģistrā lūgumu par atzīmes par prasījuma nodrošinājuma grozīšanu¹⁶.

Par *nenodrošināto kreditoru* tiek uzskatīts tāds kreditors, kurā *prasījumatiesības* nav nodrošinātas ne ar komerčķīlu, ne zemesgrāmatā vai kuģu reģistrā reģistrētu hipotēku uz parādnieka mantu (sk. MNL 8.p.). Turklāt *Civillikumā* paredzētā *rokas ķīla* nerada kreditoram nodrošinātā statusu (sk. CL 1340.-1361.p.).

MNL konkrēti neparedz, ka kreditoram ir tiesības sava prasījuma tiesības nodot citai personai, nevar uzskatīt par likuma nepilnību, jo šādu iespēju pieļauj citi normatīvie akti, un kreditoru noslēgtie tiesiskie darījumi ir respektējami arī maksātnespējas procesā¹⁷. Atbilstoši CL 1793. un 1798. pantam prasījumi ar cesiju var pāriet no agrākā kreditora uz jaunu, turklāt par cesijas priekšmetu var būt visādi prasījumi. Tādēļ gan pirms maksātnespējas procesa, gan arī pēc tā pasludināšanas kreditoram kā privāttiesisko attiecību subjektam saglabājas tiesības savu kreditora prasījumu nodot citai personai¹⁸.

Atbilstoši MNL 56. pantam par parādnieku, jeb juridiskās personas maksātnespējas procesa subjektu, var būt juridiskā persona (izņemot

mantojumu), personālsabiedrība, individuālais komersants, ārvalstī reģistrēta persona, kas veic pastāvīgu saimniecisko darbību Latvijā. Ievērojot minēto, tiesa pieņem pieteikumus par maksātnespējas procesa pasludināšanu tikai par Latvijas publiskajos reģistros reģistrētajām juridiskajām personām¹⁹. Turklāt saskaņā ar MNL 2. panta otro daļu attiecībā uz valsti, pašvaldību vai citu publisko tiesību juridisko personu MNL noteikto maksātnespējas procesu nepiemēro.

MNL 94. pantā regulēts jautājums par trešajām personām piederošo mantu. Tā kā parādnieka mantā, uz kuru vēršami kreditoru prasījumi, neietilpst parādnieka valdījumā vai turējumā esošā trešajām personām piederošā manta, administrators nodrošina šīs mantas uzturēšanu līdz tās nodošanai šīm personām (MNL 94.p.1. un 2.d.). Līdz ar to, šādām personām nav jāpiesaka kreditora prasījums, bet gan jālūdz maksātnespējas procesa administrators to atgriezt. Šeit jāņem vērā, ka gadījumā, ja šī manta vairs neeksistē, tad, šīs trešās personas ir uzskatāmas par kreditoru, un tām jāiesniedz kreditora prasījums. Tādējādi, lai nenokavētu kreditoru pieteikšanās termiņu, šādām personām jāiesniedz lūgums administratoram atgriezt šo mantu, bet mantas neesamības gadījumā atzīt kreditora prasījumu. Jāņem vērā, ka atbilstoši CL 1776. panta pirmajai un trešajai daļai cietušajam zaudējumu novēršanai jāveic tādi pasākumi, kas attiecīgajos apstākļos ir saprātīgi. Turklāt cietušajam ir tiesības prasīt to zaudējumu atlīdzību, no kuriem tam nav bijis iespējams izvairīties [...]. Līdz ar to, šādai trešajai personai ir pienākums informēt administratoru par tās prasījumiem.

Tomēr, ja trešajām personām piederošā manta ir atsavināta jau maksātnespējas procesa laikā, šīs mantas vērtību atlīdzina persona, kuras vainas dēļ trešajām personām piederošā manta ir atsavināta. Šie noteikumi attiecas arī uz finanšu līdzekļiem vai finanšu instrumentiem, kas pamatojoties uz finanšu nodrošinājuma līgumu, izmantoti par nodrošinājumu finanšu saistību izpildei (MNL 94.p. 3. un 4.d.).

II. Kreditoru prasījumu formāli juridiskās prasības

1. Kreditoru prasījumu pieteikšanas termiņš un nokavējuma sekas. Lai nodrošinātu prasījumu savlaicīgu iesniegšanu un nepieļautu nevajadzīgu maksātnespējas procesa ielgšanu, saskaņā ar MNL 73. panta pirmo daļu kreditoru

prasījumi iesniedzami administratoram *mēneša* laikā no dienas, kad *maksātnespējas reģistrā* izdarīts ieraksts par maksātnespējas procesa pasludināšanu. Savukārt attiecībā uz parādnieka saistībām, kuru izpildes termiņš iestājas pēc dienas, kad pasludināts juridiskās personas maksātnespējas process, uzskatāms par tādām, kurām *izpildes termiņš iestāties juridiskās personas maksātnespējas procesa pasludināšanas dienā* (sk. MNL 63.p. 3.d.). Tas nozīmē, ka kreditoriem jāpiesaka savi prasījumi ne tikai par neizpildītām parādnieka saistībām, bet arī par tādām, kuru izpilde vēl tikai iestātos.

MNL paredzēti īpaši nosacījumi attiecībā uz ieskaitu²⁰. Ieskaits juridiskās personas maksātnespējas procesā ir pieļaujams, ja parādnieka un kreditora savstarpējie prasījumi radušies vismaz sešus mēnešus pirms maksātnespējas procesa pasludināšanas (MNL 104.p.). Turklāt jāņem vērā CL 1852. panta prasības, kurā noteikts, ka *parādnieka pretprasījums nedzēs viņa parādu pats no sevis*, bet tikai tad, kad viņš to tieši licis priekšā šim nolūkam. Tā kā ar ieskaitu Civillikuma 1846. panta izpratnē saprot prasījuma dzēšanu ar pretprasījumu, kas ir patstāvīgs saistību izbeigšanās veids, tad ieskaita veikšanai prasījumiem jābūt abpusīgiem, tas ir pretēji vērstiem un šim priekšnosacījumiem ir jāpastāv jau ieskaita gribas izteikuma brīdī²¹. Ieskaits var notikt gan pusēm vienojoties (līgumiski), gan Civillikuma 1847. pantā norādītajos gadījumos ar vienpusēju gribas izpaudumu. Tiesību doktrīnā norādīts, ka gadījumos, kad atļauts vienpusējs ieskaits (Civillikuma 1847.p.), ar paziņojumu ("priekšā likšanu") pietiek, lai ieskaitu atzītu par notikušu, savukārt citos gadījumos nepieciešams, lai pretējā puse ieskaitu atzītu²².

Tajā pašā laikā MNL paredz iespēju, ka kreditori *var nokavēt un nepieteikt* savu kreditora prasījumu pret parādnieku. MNL 73. panta otrajā daļā noteikts, ja kreditors nokavējis un nav pieteicis savu prasījumu viena mēneša laikā, tad viņš savu prasījumu pret parādnieku var iesniegt termiņā, kas nav ilgāks par sešiem mēnešiem no dienas, kad maksātnespējas reģistrā izdarīts ieraksts par parādnieka maksātnespējas procesa pasludināšanu, bet ne vēlāk kā līdz dienai, kad sastādīts kreditoru prasījumu apmierināšanas plāns (sk. MNL 117.,118.p.). Šādā gadījumā attiecīgais kreditors iekļaujams kreditoru prasījumu reģistrā, taču šim kreditoram *netiek piešķirtas balsstiesības* (sk. MNL 73.p.3.d.).

Praksē pastāv gadījumi, piemēram, kad pēc maksātnespējas procesa pasludināšanas Valsts

ieņēmumu dienests veic audita pārbaudi un rezultātā pieņem lēmumu par papildu summu iemaksu budžetā. Tādejādi, pēc Valsts ieņēmumu dienesta lēmuma par audita rezultātiem stāšanās spēkā piesaka prasījumu, kas var būt vēlāk par sešiem mēnešiem no maksātnespējas procesa pasludināšanas reģistrēšanas reģistrā. Tā kā Maksātnespējas likumā noteiktais kreditoru pieteikšanas termiņš un kārtība ir speciālā tiesību norma, tā prevalē pār likumā "Par nodokļiem un nodevām"²³ tiesību normām. Šādos gadījumos Valsts ieņēmumu dienestam ir jāizmanto savas tiesības sākotnēji iesniegt kreditora prasījumu Maksātnespējas likumā noteiktajā termiņā un pēc nodokļu parāda kopējās summas precizēšanas lūgt administratoru precizēt iesniegto prasījumu (sk. MNL 75.p. 8.d.).

Līdz ar to, kreditoru prasījumu, kas vērsti pret maksātnespējīgo parādnieku iesniegšanu, likumdevējs izvēlējies aprobežot ar konkrētu – saīsinātu termiņu, lai nevajadzīgi neaizkavētu maksātnespējas procesu, tā kā kreditoru prasījumu iesniegšana un pārbaude prasa noteiktu laiku.

Ja kreditors nepiesaka kreditora prasījumu *ilgāk par sešiem mēnešiem* no dienas, kad maksātnespējas reģistrā izdarīts ieraksts par parādnieka maksātnespējas procesa pasludināšanu, iestājas *noilgums*, līdz ar to kreditors zaudē kreditora statusu un savas prasījuma tiesības pret parādnieku (sk. MNL 73.p. 2.d. 2.teik.).

Tā, piem., *Latvijas Republikas Augstākā tiesa lietā Nr. SKC-117/2014* atzina, ka, nevērīgi attiecoties pret savām tiesībām saņemt nodibināto saistību izpildījumu un nesekojoš parādnieka tiesiskā statusa iespējamām izmaiņām (*par publiski pieejama maksātnespējas reģistra datiem*), kreditoriem jāreķinās ar nelabvēlīgām sekām – *noilguma iestāšanos*. Turklāt minēto negroza apstākļi, ka kreditors, apejot MNL noteikto prasījumu pieteikšanas kārtību, pirms vai pēc parādnieka maksātnespējas procesa pasludināšanas cēlis prasību tiesā²⁴.

Šajā lietā tiesa arī norāda, ka MNL iekļautajās speciālajās tiesību normās šāds termiņš noteikts ar mērķi – no vienas puses, radīt skaidrību par kreditoru un maksātnespējīgā parādnieka mantiskajām attiecībām, ko nevar sasniegt, ja administratoram nav iespējams apzināt kreditoru apmēru, no otras puses, nodrošināt kreditoriem vienādas iespējas, piesakot prasījumu precīzi apzīmētā laika posmā, piedalīties maksātnespējas procesā un saņemt savu prasību apmierinājumu. Tā kā *prekluzīvs termiņš* ir subjektīvo tiesību

izbeidzošs termiņš, to palaižot garām, iestājas noilgums, kura dēļ izbeidzas ne vien prasības tiesība, bet arī pati saistība (CL 1893., 1910.p.)²⁵.

Līdz ar to, neizmantojot savas tiesības noteiktā termiņā, izbeidzas kreditora *subjektīvās tiesības*, kas aprobežotas ar likumā noteiktu laika posmu. Kreditoru prasījumu iesniegšanas termiņš ir atzīstams par *materiāltiesisku prekluzīvu termiņu*²⁶. Tas nozīmē, ka atšķirībā no *procesuālajiem termiņiem*, kreditoru prasījumu pieteikšanas termiņu nav iespējams atjaunot vai pagarināt. Gadījumā, ja saistību izpildes pienākums beidzies vēl pirms maksātnespējas procesa, jo izpildei iestājies noilgums, maksātnespējas procesa pasludināšana neietekmē šīs saistības spēkā neesamību. Administrators, saņemot šādu kreditora prasījumu, kas pamatots ar spēkā neesošu saistību, pieņem lēmumu par kreditora prasījuma neatzīšanu²⁷.

MNL nav ietverts regulējums par *materiāltiesisku termiņu skaitījuma kārtību* maksātnespējas procesā. Tomēr tiesiskās noteiktības nodrošināšanai, t. sk., lai garantētu kreditoru vienlīdzību maksātnespējas procesā, pastāv nepieciešamība pēc kārtības, kādā būtu skaitāmi termiņi²⁸. Tāpēc, pastāv viedoklis²⁹, ka materiāltiesiska termiņa sākuma un beigu laiks ir *nosakāms pēc analogijas ar CPL regulējumu*, piem., ja termiņa pēdējā diena ir sestdiena, svētdiena vai likumā noteikta svētku diena, par termiņa pēdējo dienu skaitāma nākamā darba diena.

Speciāls prasījuma tiesību noilgums pastāv attiecībā uz individuālā komersanta vai personālsabiedrības kreditoriem MNL 122. pantā. Proti, pēc tam kad noteiktā kārtībā pabeigts individuālā komersanta vai personālsabiedrības maksātnespējas process, nesegtās kreditoru prasījumu tiesības noilgst Komerclikumā noteiktajā termiņā³⁰. Šādā termiņā arī noilgst kreditoru prasījuma tiesības, ja šie kreditori ir iesnieguši savus prasījumus individuālā komersanta vai personālsabiedrības maksātnespējas procesā.

Ar Regulu Nr.1346/2000 (turpmāk – Regula) ir noteikts Eiropas regulējums pārrobežu maksātnespējas procedūrām. Minētā regula piemērojama gadījumos, kad parādniekam ir aktīvi vai kreditori vairāk nekā vienā dalībvalstī, neatkarīgi no tā, vai viņš ir fiziska vai juridiska persona. Regula aizsargā citā valstī esošo juridiskās personas kreditoru interesi saņemt vismaz daļēju savu prasījumu apmierinājumu no juridiskās personas maksātnespējas procesa laikā pieejamiem līdzekļiem. Šajā gadījumā jāņem vērā Regulas noteikumi par informācijas sniegšanu

kreditoriem un to prasījumu iesniegšanu (IV nodaļa).

Regulas 39. pantā noteikts, ka visiem kreditoriem, kuru pastāvīgā dzīvesvieta, domicils vai juridiskā adrese ir kādā dalībvalstī, izņemot procedūras sākšanas valsti, tajā skaitā nodokļu iestādēm un sociālā nodrošinājuma iestādēm, ir tiesības rakstiski iesniegt prasījumus maksātnespējas procedūrā. Šeit jāņem vērā, ka viens no Regulas mērķiem ir tiesiskās palāvības un darījumu drošības aizsargāšana pārrobežu gadījumā. Regula respektē un aizsargā to kreditoru tiesības, kas atrodas citās dalībvalstīs.

Atbilstoši Regulas 40. panta 1. punktam tiklīdz kādā dalībvalstī ir sāta maksātnespējas procedūra, šīs valsts tiesa, kurai ir piekritība, vai tās ieceltais likvidators nekavējoties informē zināmos kreditorus, kuru pastāvīgā dzīvesvieta, domicils vai juridiskā adrese ir citās dalībvalstīs. Šā panta 2. punktā noteikts, ka minētā informācija, ko sniedz ar individuālu paziņojumu, cita starpā ietver termiņus, līgumsodus, kas noteikti attiecībā uz šiem termiņiem, struktūru vai iestādi, kas ir pilnvarota pieņemt prasījumu, un citus noteiktos pasākumus. Šādā paziņojumā arī jānorāda, vai kreditoriem, kuru prasījumi ir prioritāri vai nodrošināti ar lietu tiesībām, ir jāiesniedz prasījumi³¹.

Līdz ar to secināms, ka maksātnespējas procedūras uzsākšana nevar ietekmēt kreditora, kurš nav informēts par maksātnespējas procedūru un kreditora prasījuma pieteikšanu, tiesības saņemt apmierinājumu no atbildētāja. Tādejādi, šādam kreditoram saglabājas tiesības iesniegt savu kreditora prasījumu visā maksātnespējas procesa laikā, līdz tiek pienācīgā kārtā viņam paziņots.

Turklāt Regulas 42. panta otrajā daļā noteikts, ka visi kreditori, kuru pastāvīgā dzīves vieta, domicils vai juridiskā adrese ir kādā dalībvalstī, kas nav procedūras sākšanas valsts, var iesniegt savus prasījumus šīs citas valsts oficiālajā valodā vai kādā no tās oficiālajām valodām. Šajā gadījumā prasījuma iesniegumam tomēr jābūt virsrakstam "*Prasījuma iesniegums*" procedūras sākšanas valsts oficiālajā valodā vai kādā no oficiālajām valodām. Turklāt kreditoram var lūgt nodrošināt tulkojumu procedūras sākšanas valsts valodā vai kādā no oficiālajām valodām.

2. Kreditora prasījuma iesniegšana un pārbaude. Kreditora prasījuma iesniegšanas kārtībai likumā nav noteikti īpaši noteikumi, līdz ar to, vadoties pēc vispārējās prakses, to var darīt personīgi iesniedzot administratoram vai

tā pilnvarotai personai, kā arī, izmantojot pasta pakalpojumus, t. sk., nosūtot kreditora prasījumu kā elektronisko dokumentu uz administratora e-pastu. Jāņem vērā, ka kreditoru prasījumi ir nosūtāmi administratoram uz tā reģistrēto prakses vietu, nevis parādnieka juridisko adresi.

MNL 26. panta ceturtajā daļā ir noteikts, ka administratoram ir pienākums nodrošināt to, ka viņš ir sasniedzams prakses vietas adresē, izmantojot norādīto kontaktinformāciju, kā arī viņam adresētās korespondences (tajā skaitā ar drošuelektroniskoparakstuparakstītodokumentu) saņemšanu. Lai arī minētā tiesību norma noteic administratoram pienākumu būt sasniedzamam prakses vietas adresē, vienlaikus, minētā norma neuzliek administratoram obligātu pienākumu pastāvīgi atrasties prakses vietas adresē, kā arī no minētās tiesību normas administratoram neizriet pienākums algot darbiniekus, kas veiktu korespondences un apmeklētāju pieņemšanu jebkurā laikā³². Administratora profesionālās darbības specifika paredz, ka administratoram ir daudz un dažādi pienākumi, kas maksātspējas procesa ietvaros ir jāveic arī ārpus norādītās prakses vietas. Gadījumos, kad kāda persona vēlas administratoram izsniegt kādus dokumentus ierodoties administratora prakses vietā – to ir iespējams veikt, vienojoties par konkrētu apmeklējuma laiku.

Pats kreditora prasījums noformējams iesnieguma veidā, un tam jāpievieno prasījumu pamatojošie dokumenti, proti, kreditoriem ir pienākums pierādīt savus prasījumus. Izņēmuma gadījumos, kad pamatojošu dokumentu skaits ievērojami apgrūtinā prasījuma iesniegšanu, kreditors pirms prasījuma iesniegšanas, vienojoties ar administratoru, var neiesniegt pamatojošo dokumentu atvasinājumus, ja parādnieka rīcībā ir prasījumu pamatojošie dokumenti un starp parādnieku un kreditoru nav strīda par tiesībām (sk. MNL 73.p. 4.d., 6.d. 1. un 2.teik.). Tomēr, šeit jāņem vērā, ka paša parādnieka grāmatvedības un uzskaites dati var būt neuzticami un neprecīzi.

Lai arī pastāv viedoklis³³, ka ir vēlams maksātspējas tiesību aktos risināt jautājumu par nepatiesiem prasījumiem, un arī paredzēt atbilstošas sankcijas tiek kreditoriem un citām personām, kas iesniedz prasījumus, kuri izrādās nepatiesi, MNL nav speciālu noteikumu. Tāpēc šie jautājumi galvenokārt risināmi ar kriminālatbildību par krāpšanu (KL 177.p.) un dokumentu viltošanu (KL 275.p.). Turklāt *Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksā*

(LAPK) ir noteikta administratīvā atbildība par maksātspējas procesa noteikumu pārkāpšanu (LAPK 166.³⁶ p.).

MNL 74. panta ceturtais daļas 3. punktā paredzēts, ka kreditoriem jānorāda ne tikai kopējo prasījuma apmēru, bet arī *galvenā prasījuma* un *blakus prasījumu* apmēru. Blakus prasījumi ir no pamatsaistības izrietoša vai likumā paredzēta tiesība, kuras uzdevums ir nodrošināt saistības izpildi. Blakus prasījumi ir, piem., tiesāšanās izdevumi, līgumsods, procenti. Attiecībā uz blakus prasījumiem, piem., naudas sodiem un līgumso- diem, pastāv viedoklis, ka šādas kategorijas būtu izslēdzamas maksātspējas procesā, jo to pamatā ir parādnieka nodarījums, kas neattiecas uz nenodrošinātiem kreditoriem, samazinoties sada- līšanai pieejamiem aktīviem. Tomēr, attiecībā uz citai personai nodarītu zaudējumu atlīdzināšanu, šāda pieeja saglabājama³⁴.

Tā, piem., *Latvijas Republikas Augstākā tiesa lietā Nr. SKC-7/2016* atzīst³⁵, ka sākoties sabiedrības finansiālajām grūtībām, valdes locekļu pienākumi ir nodrošināt parādnieka mantas saglabāšanu un nepieļaut objektīvi nepamatotus saistību pieaugumu, lai būtu iespējams maksimāli apmierināt kreditoru prasījumus. Tas izriet arī no MNL 1. pantā definētajiem maksātspējas procesa mērķiem un 6. pantā noteiktajiem šā procesa principiem. Tādēļ viens no instrumentiem, kā atgūt līdzekļus kreditoru prasījumu segšanai maksātspējas procesā, ir zaudējumu piedziņa no valdes locekļiem.

Savukārt saistību apmēra palielināšanos, ko izraisījis tiesību pārkāpums, nevar traktēt kā priekšā stāvošu zaudējumu, kas nav jāatlīdzina. Līdz ar to, tiesa pievienojās juridiskajā literatūrā paustajam viedoklim³⁶, ka zaudējumu atlīdzināšanas mērķi var sasniegt tikai tad, ja par mantas samazinājumu [...] atzīst ne vien aktīvu samazināšanos, bet arī saistību palielināšanos. Turklāt, pieaugot saistībām, kapitālsabiedrības „tīrā” manta (t. i., aktīvi, kas paliek pāri pēc saistību segšanas) nenoliedzami ir samazinājusies. Līdz ar to ir kļūdīgi uzskatīt, ka saistību pieaugums nerada mantas samazinājumu³⁷.

Šāds tiesas secinājums pilnībā saskan ar profesora *Vladimira Bukovska*, agrāk analizēto *Baltijas Vietējo likumu kopojuma* 3436.-3437. panta jēgumu, norādot³⁸, ka tagadējās mantas samazinājums iestājas, ne vien sarūkot mantas vērtībai, bet arī gadījumā, kad manta tiek apgrūtināta ar parādiem. Šādā situācijā nav iemesla runāt par priekšā stāvošu zaudējumu, jo tas jau ir radies.

Kreditoram jāapliecina, vai tas ir atzīstams par ieinteresēto personu MNL 72. panta izpratnē (MNL 74.p. 5.d. 5.pk.). Ieinteresētās personas (saistītās personas) ir kreditoru kategorija, kas īpaši jāņem vērā. Šo personu prasījumu īpašā apstrāde bieži vien ir attaisnojama, jo tās (daudz vairāk nekā citi) var būt bijušās izdevīgākā situācijā un agrāk zinājušas par parādnieka finansiālajām grūtībām³⁹.

Saskaņā ar MNL 73. panta piekto daļu, nodrošinātais kreditors, piesakot kreditora prasījumu, norāda apmēru, kādā prasījums ir nodrošināts. Nodrošinātais kreditors, kura prasījuma tiesības pret trešo personu ir nodrošinātas ar komercētīlu, zemesgrāmatā vai kuģu reģistrā reģistrētu hipotēku uz parādnieka mantu, piesakot kreditora prasījumu, norāda ieķīlātās parādnieka mantas vērtību maksātnespējas procesa pasludināšanas dienā.

Administrators pārbauda kreditoru prasījumu pamatotību un atbilstību normatīvo aktu prasībām (sk. MNL 74.p. 1.d.), jo administratoram ir pienākums nodrošināt efektīvu un likumīgu maksātnespējas procesa norisi un mērķu sasniegšanu (sk. MNL 26.p. 2.d.). Tādējādi kreditora prasījuma pamatotības pārbaude nodota maksātnespējas procesa administratora kompetencē.

Pirmkārt, ar atbilstību normatīvo aktu prasībām jāsaprot to atbilstība Dokumentu juridiskā spēka likumam. Dokumenti, kas pievienoti kreditora prasījumam, ir jānoformē atbilstoši prasībām. Otrkārt, administrators pārliecinās par saistības reālu pastāvēšanu un strīda neesamību starp parādnieku un kreditoru.

3. Atsevišķu kreditoru prasījumu speciālie noteikumi. Attiecībā uz nodokļu administrāciju, kā noteikts MNL 73. panta sestās daļas 3. teik., tās prasījumu pamatojošos dokumentu atvasinājumus var neiesniegt, ja prasījuma pamatojumu apliecinošu informāciju administrators var iegūt *Valsts ieņēmumu dienesta Elektroniskās deklarēšanas sistēmā*.

Nodokļu administrācijas prasījumi, kuri radušies pēc maksātnespējas procesa pasludināšanas un ir tieši saistīti ar parādnieka darījumiem, kas veikti līdz dienai, kad pasludināts maksātnespējas process, ir piesakāmi kreditora prasījumiem (sk. MNL 73.p. 11.d.).

Ja kreditora prasījums pamatots ar tiesas nolēmumu par saistību bezstrīdus piespiedu izpildīšanu vai par saistību piespiedu izpildīšanu brīdinājuma kārtībā (sk. Civilprocesa likuma 400.-406.¹⁰ p.), iesniegumam kreditors pievieno tiesas nolēmuma norakstu un citus pamatojošos dokumentus (sk. MNL 73.p. 6¹.d.).

Kreditora prasījumu ārvalsts valūtā administrators pārrēķina *euro* saskaņā ar grāmatvedībā izmantojamo ārvalstu valūtas kursu juridiskās personas maksātnespējas procesa pasludināšanas dienā (MNL 73.p. 7.d. 3.teik.). Savukārt, ja pret parādnieku Latvijā uzsākta Padomes regulas Nr. 1346/2000 3. panta 1. vai 2. punktā noteiktā maksātnespējas procedūra un administrators šīs procedūras kreditoru interesēs iesniedz kreditoru prasījumus citā dalībvalstī pret parādnieku uzsāktā maksātnespējas procedūrā, viņš pirms prasījumu iesniegšanas nosūta katram kreditoram paziņojumu ar lūgumu piekrist kreditora prasījuma iesniegšanai citā procedūrā. Ja kreditors triju nedēļu laikā pēc paziņojuma nosūtīšanas nav sniedzis administratoram rakstveida atbildi, uzskatāms, ka viņš noraidījis piedāvājumu iesniegt viņa prasījumu citā procedūrā. Ja administrators kreditoru nav informējis, kreditoram ir tiesības atsaukt viņa interesēs iesniegto prasījumu, iesniedzot administratoram atsaukumu. Administrators atsauc kreditora prasījumu divu nedēļu laikā pēc atsaukuma saņemšanas (sk. MNL 73.p. 8.d.).

Maksātnespējas administrācija īsteno prasījuma tiesības attiecībā uz tās piešķirto naudas līdzekļu atmaksāšanu, kuri izmaksāti no valsts budžeta līdzekļiem *darbinieku prasījumu apmierināšanai*⁴⁰. Īstenojot prasījuma tiesības darbinieku apmierināšanai izmaksāto naudas līdzekļu apmērā, uz *Maksātnespējas administrāciju* netiek attiecināti noteikumi par kreditoru prasījumu iesniegšanas termiņu un kreditoru prasījumu atzīšanu vai neatzīšanu (sk. MNL 73.p. 9.d.). *Maksātnespējas administrācijas* prasījumu atmaksāt darbinieku prasījumu apmierināšanai piešķirtos naudas līdzekļus ieraksta kreditoru prasījumu reģistrā, kad *Maksātnespējas administrācija* ir izmaksājusi darbinieku prasījumu apmierināšanai piešķirtās summas (sk. MNL 73.p. 10.d.).

MNL 121. panta otrajā daļā noteikts, ja tiek pasludināts juridiskās personas maksātnespējas process individuālajam komersantam, kreditoru tiesības ir arī tām personām, kurām prasījuma tiesības pret individuālo komersantu ir radušās ārpus individuālā komersanta veiktās komercdarbības. Savukārt, ja juridiskās personas maksātnespējas process tiek pasludināts personālsabiedrībai, kreditoru tiesības ir arī personālsabiedrības komplementāru kreditoriem (MNL 121.p.3.d.). Ja šie kreditori nepiesaka savus prasījumus atbilstoši MNL 73. panta prasībām, uz tiem neattiecas MNL 122. panta noteikumi.

4. Konstatētie trūkumi kreditora prasījumā. Ja kreditora prasījums neatbilst normatīvo

aktu prasībām, tajā skaitā kreditora prasījumā nav norādīts MNL 73. panta ceturtajā daļā noteiktais, administrators nekavējoties nosūta kreditoram lūgumu 10 dienu laikā no administratora pieprasījuma nosūtīšanas dienas novērst konstatētos trūkumus (sk. MNL 74.p. 2.d. 1.teik.). Turklāt šādu lūgumu par trūkumu novēršanu nosūta elektroniski uz kreditora norādīto e-pasta adresi.

Ja kreditora prasījumā nav norādīts MNL 73. panta ceturtās daļas 6. punktā noteiktais, administrators nekavējoties nosūta kreditoram lūgumu 10 dienu laikā no dienas, kad sūtījums nodots pasta komersantam, novērst konstatētos trūkumus (sk. MNL 74.p. 2.d. 2.teik.).

Ja kreditors novērš trūkumus šajā termiņā, uzskatāms, ka kreditora prasījums iesniegts noteiktajā termiņā. Bet, gadījumā, ja kreditors nenovērš trūkumus noteiktajā termiņā, administrators pieņem lēmumu par kreditora prasījuma neatzīšanu vai daļēju atzīšanu 10 dienu laikā no trūkumu novēršanai dotā termiņa (sk. MNL 74.p. 2.d. 3. un 4.teik.).

Ja kreditors nenovērš trūkumus, tas nenozīmē, ka administrators var formāli noraidīt kreditora prasījumu, bet tas jāvērtē pēc būtības. Tas nozīmē, ka kreditors var atteikties iesniegt piem., noteiktā kārtībā apliecinātas dokumentu kopijas, un administrators nevar uz tā pamata vien noraidīt prasījumu, ja šādi dokumenti ir viņa rīcībā.

Turklāt gadījumos, kad kreditors piesaka neatbilstošu kreditora prasījuma veidu, proti, nodrošinātais vai nenodrošinātais, administratoram ir jālūdz precizēt šādu prasījumu. Savukārt, ja kreditors neprecizē kreditora prasījuma veidu, tad administrators pieņem lēmumu par kreditora prasījuma neatzīšanu.

Nepamatota kreditora prasījuma veida norādīšana ir arī pieskaitāma pie pieteikuma neatbilstības normatīvo aktu prasībām, t. i., trūkumu esamības. Turklāt administrators pēc savas iniciatīvas nedrīkst veikt izmaiņas kreditora prasījuma veidā. Lai arī pastāv iespēja administratoram pieņemt lēmumu par daļēju kreditora prasījuma atzīšanu, tas attiecas tikai uz summām, nevis prasījuma veidu.

Tāpat jāņem vērā, ka lai arī MNL 75. panta otrajā daļā noteikts, ka kreditora prasījumu, kas nodibināts ar tiesas nolēmumu, administrators var neatzīt vai daļēji atzīt tad, ja ir pierādījumi par to, ka pēc tiesas nolēmuma spēkā stāšanās parādnieks saistību izpildījis pilnībā vai daļēji, šī norma neliedz piemērot MNL 74. panta otro daļu, jo nepastāv trūkumi ar tiesas nolēmumu

atzītajā prasījuma pamatā, bet pastāv trūkumi par norādīto kreditora prasījuma veidu.

Administrators var neatzīt arī tāda kreditora prasījumu, kurš tiesā pret parādnieku iesniedzis maksātnespējas procesa pieteikumu un tiesa ar spriedumu pieteikumu apmierinājusi, konstatējot kādu no MNL 57. pantā minētajām pazīmēm. Arī uz šādu kreditoru ir attiecināmas visas prasības, kas izvirzītas prasījumiem.

III. Kreditora statuss un sūdzības par prasījumiem

1. Lēmums par kreditoru prasījumiem.

Ar vārdu “*statuss*” saprotams “*tiesību normās noteikts [..] personas [..] tiesiskais stāvoklis, kas saistīts ar noteiktām tiesībām, pienākumiem un privilēģijām*”⁴¹. Kreditoru prasījumu pārbaude ne tikai ietver prasījuma leģitimitātes un summas izvērtēšanu, bet arī klasificēšanu balsošanas un aktīvu sadales nolūkos (piem., nodrošinātajos vai nenodrošinātajos prasījumos, prioritārajos u.c.)⁴². To ievērojot, pēc kreditoru prasījumu pārbaudes administrators pieņem pamatotu lēmumu par kreditora prasījuma atzīšanu, neatzīšanu vai daļēju atzīšanu (sk. MNL 75.p. 1.d. 1.teik.). Lai arī *administratora lēmuma forma un saturs* likumā nav noteikts, lēmums par prasījuma atzīšanu var izpausties *rezolūcijas* veidā, bet lēmumi par noraidīšanu vai daļēju atzīšanu *rakstveidā ar attiecīgu motivāciju*. Faktiski, kreditora prasījuma atzīšana izpaužas kā iekļaušana kreditoru prasījumu reģistrā. Tomēr šeit jāņem vērā, ka pamatots lēmums ir argumentēts lēmums, lai strīda gadījumā to pārsūdzot, tiesai būtu iespējams izvērtēt lēmumā pausto argumentāciju, sūdzības pamatotību, lai konstatētu strīda esamību.

MNL 75. panta pirmās daļas 2. teik. noteikts, ka administrators pilnībā vai daļēji neatzīst kreditora prasījumu, par kuru pastāv *strīds starp parādnieku un kreditoru*.

Tā, piem., gadījumos, ja kreditors iesniedz tiesā pieteikumu par maksātnespējas procesa pasludināšanu, kā atzīst *Latvijas Republikas Augstākā tiesa lietā Nr. SPC-25/2012*,⁴³ strīds par parādu izslēdz maksātnespējas prezumpcijas piemērošanu un parādnieka maksātnespējas procesa pasludināšanu. Par strīdu liecina parādnieka pamatoti iebildumi, un par tādiem atzīstami tādi iebildumi, kas nav formāli un acīmredzami vērsti uz izvairīšanos no maksātnespējas procesa pasludināšanas. Par pamatotiem iebildumiem atzīstami arī tādi, kas

kopsakarā ar citiem pierādījumiem liecina par parādnieka faktiski maksātnespēju. Parādnieka iebildumu vērtēšanā šaubas ir tulkojamas par labu parādniekam, dodot iespēju parādniekam aizstāvēt savas tiesības prasības tiesvedībā⁴⁴.

Šo tiesas atziņu var pilnībā attiecināt arī uz to maksātnespējasprocesastadiju, kad administrators lemj par kreditora prasījumu. Kreditora prasījums, kas nodibināts ar tiesas nolēmumu (spriedums vai lēmums), administrators var neatzīt vai daļēji atzīt tikai tad, ja ir pierādījumi par to, ka pēc tiesas nolēmuma spēkā stāšanās parādnieks saistību izpildījis pilnībā vai daļēji (sk. MNL 75.p. 2.d.). Bet šķīrējtiesas nolēmums juridisko seku ziņā pielīdzināms tiesas nolēmumam, ja tam pievienots tiesas izdots izpildraksts (sk. MNL 75.p. 3.d.).

MNL 75. panta 2¹. daļā paredzēts, ja nodrošinātā kreditora prasījums, kas pret trešo personu ir nodrošināts ar komercķīli, zemesgrāmatā vai kuģu reģistrā reģistrētu hipotēku uz parādnieka mantu un kas ir *atkarīgs no nosacījuma iestāšanās*, administrators var neatzīt, ja ir pamatotas šaubas par to, ka nosacījums iestāsies.

Ja administrators nav atzinis kreditora prasījumu, attiecīgais *prasījums pēc pārsūdzības termiņa beigām tiek izslēgts no kreditoru prasījumu reģistra*. Bet, kreditora prasījums netiek izslēgts no kreditoru prasījumu reģistra, ja administrators lēmums ir pārsūd-zēts. Tādejādi, līdz brīdim, kad tiesa ir izskatījusi sūdzību, attiecīgā kreditora prasījumu iekļauj kreditoru prasījumu reģistrā, bet šim *kreditoram balsstiesības nepiešķir* (sk. MNL 75.p. 4.d.).

Gadījumos, ja tiesa izskatot strīdu par administrators lēmumu, ir noteikusi termiņu prasības celšanai un, ja pastāv strīds par tiesībām, tad līdz brīdim, kad ar tiesas nolēmumu attiecīgais kreditora prasījums ir atzīts, tas ir iekļaujams kreditoru prasījumu reģistrā, bet šim *kreditoram balsstiesības nepiešķir* (sk. MNL 75.p. 4¹.d.).

Saskaņā ar MNL 75. panta piekto daļu administrators lēmums par kreditora prasījuma neatzīšanu vai daļēju atzīšanu *triju dienu laikā* pēc tā pieņemšanas nosūtāms attiecīgajam kreditoram, un sūtījums noformējams ierakstīta pasta sūtījuma veidā. Uzskatāms, ka adresāts attiecīgo lēmumu ir saņēmis *septītajā dienā* pēc tā nodošanas pastā. Ja rodas šaubas, *administratoram jāpierāda*, kad sūtījums nodots pasta komersantam.

Lēmumu par kreditora prasījuma atzīšanu, neatzīšanu vai daļēju atzīšanu administrators pieņem *septiņu dienu laikā* pēc šā prasījuma saņemšanas. Lēmumu par *darbinieka* kreditora

prasījuma atzīšanu, neatzīšanu vai daļēju atzīšanu administrators pieņem 15 dienu laikā pēc šā prasījuma saņemšanas (sk. MNL 75.p. 6.d.). Savukārt, ja prasījums iesniegts pēc kreditoru prasījumu iesniegšanas termiņa beigām, lēmumu par attiecīgā kreditora prasījuma atzīšanu, neatzīšanu vai daļēju atzīšanu administrators pieņem ne vēlāk kā 15 dienu laikā pēc kreditora prasījuma saņemšanas (sk. MNL 75.p. 6.d.).

MNL 75. panta astotajā daļā paredzēts, ja administrators rīcībā nonāk *jaunatklāti apstākļi vai dokumenti* par kreditora prasījumu, par kuru jau ir pieņemts lēmums, administrators šo lēmumu ir *tiesīgs grozīt vai atcelt*, bet ne vēlāk kā līdz dienai, kad likumā noteiktajā kārtībā sastādīts kreditoru prasījumu apmierināšanas plāns. MNL nav noteikts, kas ir uzskatāms par jaunatklātu apstākli, tomēr pēc analogijas ir iespējams, piemērot CPL 479. pantu (*Jaunatklātie apstākļi*). Atceļot sākotnējo lēmumu, administrators pieņem jaunu lēmumu MNL 75. pantā noteiktajā kārtībā, ievērojot MNL 73. pantā noteikto kreditoru prasījumu pieteikšanas termiņu (sk. MNL 75.p. 8.d.). Lai arī šajā gadījumā nav attiecināmas MNL 75. panta sestās daļas prasības par lēmuma pieņemšanas termiņu, administratoram ir pienākums pieņemt lēmumus maksātnespējas procesā un paziņot kreditoriem saprātīgā termiņā.

MNL 76. pantā atrunāts jautājums par nenodrošinātā kreditora statusa piešķiršanu nodrošinātajam kreditoram pēc ieķīlātās mantas pārdošanas. Ja, pārdodot ieķīlāto parādnieka mantu, saņemta naudas summa, kas nesedz nodrošināto kreditoru prasījumu, attiecīgie kreditori pēc administrators lēmuma pieņemšanas *prasījumu nesegtajā daļā* iegūst *nenodrošinātā kreditora* statusu. Papildu, piešķiramas arī balsstiesības, ja kreditora prasījums iesniegts MNL 73. panta pirmajā daļā minētajā termiņā.

Administrators lēmumā atsevišķi norāda nesegta galvenā prasījuma un nesegto blakusprasījumu apmēru. Turklāt šo lēmumu administrators pieņem un nosūta kreditoram *piecu dienu laikā* no dienas, kad kreditoram pārskaitīti pārdošanā iegūtie naudas līdzekļi (sk. MNL 76.p. 3. un 4.d.).

2. Kreditoru prasījumu reģistrs. *Maksātnespējas likums* paredz kārtību, kādā iesniedzami kreditoru prasījumi pēc parādnieka maksātnespējas procesa pasludināšanas, kādā šie prasījumi pārbaudāmi, kā arī kārtību, kādā administrators pieņem lēmumu attiecībā uz iesniegtajiem prasījumiem. *Maksātnespējas likuma* viens no galvenajiem mērķiem ir radīt skaidrību par kreditora

un parādnieka attiecībām, proti, likumdevējs ir paredzējis maksātnespējas pasludināšanas brīdī fiksēt kreditoru saistību apmēru pret parādnieku, iesniedzot administratoram kreditoru prasījumu, tādējādi nodrošinot kreditoriem vienādas iespējas piedalīties maksātnespējas procesā un saņemt savu prasījumu apmierinājumu⁴⁵.

Lai nodrošinātu pastāvīgu informāciju par personām, kurām ierosinātas lietas par maksātnespēju, kā arī atspoguļotu maksātnespējas procesa stadiju, un norisi, šādi padarot maksātnespējas procesu pārskatāmāku, atklātāku un pieejamāku, administrators ved *kreditoru prasījumu reģistru*.

Kreditoru prasījumu reģistrs ir jānošķir no *Maksātnespējas reģistra* (sk. MNL 12.p.). *Kreditoru prasījumu reģistru* kārtos pats administrators (sk. MNL 78.p. 1.d.) un ieraksta ziņas, kas noteiktas MNL 78. panta otrajā daļā, šīs ziņas pieejamas tikai maksātnespējas procesā iesaistītajām personām. Turpretī *Maksātnespējas reģistru* ved *Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistrs* un tā dati ir bezmaksas *publiski* pieejami.

MNL 78. panta otrās daļas 1. punktā noteikts, ka kreditoru prasījumu reģistrā administrators ieraksta kreditora, kurš pieteicis kreditora prasījumu, firmu (nosaukumu) un reģistrācijas numuru, ja kreditors ir juridiskā persona, vai vārdu, uzvārdu un personas kodu, ja kreditors ir fiziskā persona, un kontaktinformāciju. Līdz ar to likumdevējs ir paredzējis, ka kreditoru nosaukumi un reģistrācijas numuri, kā arī vārdi, uzvārdi, personas kodu un kontaktinformācija, pie kuras var pieskaift gan adresi, gan e-pasta adresi, ir visiem attiecīgā parādnieka kreditoriem, parādniekam, parādnieka pārstāvim un Maksātnespējas administrācijai pieejama informācija. Tomēr šī informācija par personu datiem var tikt izmantota vienīgi MNL paredzētajiem mērķiem un nav izpaužama trešajām personām, ja vien likums to tieši neparedz⁴⁶.

Administrators septiņu dienu laikā pēc MNL 73. panta pirmajā daļā noteiktā termiņa beigām nosūta kreditoriem kreditoru prasījumu reģistru. Par visām izmaiņām, kas vēlāk tiek veiktas kreditoru prasījumu reģistrā, administrators piecu dienu laikā paziņo kreditoriem (sk. MNL 73.p. 4.d.).

Katram kreditoram, kurš iesniedzis kreditora prasījumu, ir tiesības iepazīties ar citu kreditoru iesniegtajiem prasījumiem un to pamatotības pierādījumiem, sākot ar astoto dienu pēc kreditoru prasījumu iesniegšanas termiņa beigām (sk. MNL 79.p.2.d.)⁴⁷.

3. Sūdzības par kreditoru prasījumiem.

Katrs kreditors ir tiesīgs pārsūdzēt *tiesā*

administratora lēmumu ne tikai par sava prasījuma neatzīšanu vai daļēju atzīšanu, bet arī par cita kreditora prasījuma atzīšanu (sk. CPL sestās sadaļas "*Sevišķā tiesāšanas kārtība*" 46.¹ *nodāļu "Juridiskās personas maksātnespējas procesa"*)⁴⁸. Tādējādi, administratora lēmuma tiesiskuma izvērtēšana ir nodota tikai tiesas kompetencē.

Praksē rodas problēmas nošķirt administratora rīcību un lēmumus, tāpēc noskaidrojams to saturs. Juridisko terminu vārdnīca vārdu "*lēmums*" skaidro kā "*tiesisku procesu, procedūru, ar kuras palīdzību valsts, pašvaldību, organizāciju, uzņēmumu u.c. institūcijas pieņem obligātus priekšrakstus, norādījumus vai saistības*"⁴⁹. Savukārt, ar vārdu "*rīcība*" saprot "*darbību – rīkoties; rīkošanās*"⁵⁰.

Tā kā Maksātnespējas administrācija izskata tikai sūdzības par *administratora rīcību*, tad tas nozīmē, ka sūdzību var iesniegt Maksātnespējas administrācijai, ja administrators rīkojas, pārsniedzot Maksātnespējas likumā noteiktās pilnvaras, vai arī neveicot darbības (bezdarbība) saskaņā ar likumu.

Jāņem vērā, ka administratora lēmums par kreditora atzīšanu par ieinteresēto personu un balsstiesību nepiešķiršanu (atņemšanu) ir uzskatāms par MNL 75. panta pirmajā un astotajā daļā paredzēto administratora lēmumu par kreditora prasījumu, ko iespējams pārsūdzēt tiesā MNL 80. panta pirmajā daļā noteiktajā kārtībā. Administratora lēmums šajā daļā nav atzīstams par vispārēju administratora lēmumu vai rīcību, ko administrators pieņem, izpildot MNL prasības, un kas ir pārsūdzams MNL 176. panta pirmajā daļā noteiktajā kārtībā.

Terminš, kas noteikts kreditoram administratora lēmuma pārsūdzēšanai tiesā, ir *divas nedēļas* no šā lēmuma saņemšanas dienas (sk. MNL 80.p. 1.d.). Bet attiecībā uz citu kreditoru prasījumu atzīšanu, kreditors ir tiesīgs pārsūdzēt tiesā ne vēlāk kā *trīs nedēļas* pēc kreditoru prasījumu iesniegšanas termiņa beigām (sk. MNL 80.p. 2.d.). Šāda kreditora sūdzība tiek izskatīta CPL 363.¹⁷ pantā noteiktajā kārtībā 15 dienu laikā no tās saņemšanas dienas *rakstveida procesā*, nerīkojot tiesas sēdi. Tiesas lēmums par sūdzības izskatīšanu nav *pārsūdzams* (CPL 363.¹⁴ p.11. un 12.d.).

MNL 80. panta piektajā daļā paredzētas tiesības kreditoriem lūgt tiesu arī atjaunot sūdzības iesniegšanas procesuālo termiņu, ja administratora vainas dēļ nav bijis iespējams iesniegt sūdzību noteiktajā kārtībā.

CPL 363.¹⁷ panta otrajā daļā paredzēts tikai viens tiesas rezolutīvās daļas variants, ja tiesa atzīst administratora lēmumu par neatbilstošu normatīvo aktu prasībām, tā apmierina sūdzību un uzdod administratoram novērst pieļauto pārkāpumu. Piem., ja administratora lēmuma prettiesiskums ir izpaudies pamatota kreditora prasījuma neatzīšanās, tiesa nevar uzdot administratoram atzīt kreditora prasījumu, bet novērst pārkāpumu⁵¹.

Sevišķās tiesāšanās kārtībā nav skatāmas lietas, kurās ir strīds starp pusēm, kas atbilst CPL 258. pantam, jo sevišķās tiesāšanās kārtības lietu kategorijas skatāmas bezstrīdus kārtībā. Tomēr pašas sūdzības par administratora lēmumu iesniegšana pēc būtības jau norāda uz iespējamu tiesību aizskārums un strīda esamību starp sūdzības iesniedzēju un administratoru. Tāpēc vārdu “*strīds par tiesībām*” nozīme ir šaurāka nekā vārdu burtiskā jēga⁵². Strīdupar tiesībām tiesa var konstatēt, izskatot sūdzību par administratora lēmumu kreditora prasījuma atzīšanās vai neatzīšanās. Strīds par kreditora prasījumu var būt radies gan pirms maksātnespējas procesa pasludināšanas, gan arī pēc maksātnespējas procesa pasludināšanas, administratoram lemjot par kreditora prasījuma atzīšanu vai neatzīšanu. Tāpēc lai noteiktu, kādos gadījumos ir konstatēts strīds, ir iespējams izmantot tos pašus kritērijus, kurus, izskatot kreditora iesniegtu maksātnespējas procesa pieteikumu, izmanto, lai noteiktu, vai parādnieka saņemtie iebildumi ir atzīstami par pamatotiem⁵³.

Ja, izskatot sūdzību par administratora lēmumu, tiesa konstatē, ka *strīds par tiesībām*, kas radies starp iespējamo kreditoru un parādnieku paralēli maksātnespējas procesam, izšķirams vienīgi vispārīgā prasības tiesvedības kārtībā, tā *nosaka termiņu, kādā sūdzības iesniedzējs var celt prasību tiesā vispārējā kārtībā vai lūgt atjaunot par strīda priekšmetu apturēto tiesvedību* (sk. CPL 363.¹⁷p. 4.d.).

Kopsavilkums

Jautājumā par kreditora prasījumiem pret maksātnespējīgu parādnieku piemērojamas Maksātnespējas likuma normas, kas noteic speciālu prasījumu pieteikšanas kārtību. Papildus izteiktajiem apsvērumiem jānorāda, ka kopumā Latvijas *Maksātnespējas likums* atbilst pasaules pieredzei šajā jomā un, godprātīgi piemērojot, nodrošina mūsdienīgu un labi funkcionējošu tiesisko kārtību.

Latvijas likumdevējs izstrādājis mūsdienīgus maksātnespējas noteikumus, tomēr dažos gadījumos likuma regulējums nav viennozīmīgi interpretējams, jo daži iesaistītām personām būtiski jautājumi, nav precīzi regulēti. Šos trūkumus mēģina novērst tiesu prakse vai tiesību doktrīna. Tas ir būtiski, ievērojot juridisko personu maksātnespējas procesu skaita pieaugumu.

Reformējot maksātnespējas regulējumu, ieteicams ievērot prakses atziņas, lai sekmētu likuma modernizēšanu mūsdienu vajadzībām.

Atsauces

- ¹ Maksātnespējas likums: Latvijas Republikas likums. *Latvijas Vēstnesis*, 06.08.2010., Nr. 124 (4316).
- ² Par maksātnespējas procedūrām: Padomes Regula Nr.1346/2000. OV L 160, 30.06.2000.
- ³ Sīkāk sk.: Kalniņš E. Galvojums kā akcesoriska saistība. *Jurista Vārds*, 19.05.2011., Nr. 19 (666).
- ⁴ Sk.: *Latvijas Republikas Augstākās tiesas Civillietu departamenta 16.06.2016. spriedums lietā Nr. SKC-178/2016*, 8. punkts. Pieejams: www.at.gov.lv/lv/judikatura/judikaturas-nolemumu-arhivs/senata-civillietu-departaments/hronologiska-seciba_1/2016/, skatīts 10.08.2016.
- ⁵ Sk.: *Latvijas Republikas Augstākās tiesas Civillietu departamenta 27.04.2011. spriedums lietā Nr. SKC-86/2011*, 12.2.2. punkts. Pieejams: www.at.gov.lv/lv/judikatura/judikaturas-nolemumu-arhivs/senata-civillietu-departaments/hronologiska-seciba_1/2011/, skatīts 10.08.2016.
- ⁶ Sk.: *Latvijas Republikas Augstākās tiesas Civillietu departamenta 31.03.2016. spriedums lietā Nr. SKC-3/2016*, 6.7.punkts. Pieejams: www.at.gov.lv/lv/judikatura/judikaturas-nolemumu-arhivs/senata-civillietu-departaments/hronologiska-seciba_1/2016/, skatīts 20.06.2016.
- ⁷ Sk. arī: *Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta 28.06.2013. lēmums lietā Nr. SPC-33/2013*.

- Grām.: *Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta spriedumi un lēmumi 2013*. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2014, C-309. lpp.
- ⁸ Sk.: *Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta 21.06.2013. lēmums lietā Nr. SKC-2020/2013*. Grām.: *Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta spriedumi un lēmumi 2013*. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2014, C-301. lpp.
- ⁹ Sk.: *Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta 21.06.2013. lietā Nr. SKC-2020/2013*. Grām.: *Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta spriedumi un lēmumi 2013*. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2014., C-300. lpp.
- ¹⁰ Sk. arī: Strupišs A. *Komerclikuma komentāri III. B daļa. Komersanti. XI sadaļa. Kapitālsabiedrības (134.-184. pants)*. A. Strupiša juridiskais birojs SIA: 2003., 153.-154. lpp.
- ¹¹ Sk.: UNCITRAL Maksātnespējas tiesību aktu rokasgrāmata. 224. lpp., Pieejams: www.vvc.gov.lv/...no.../Legislative_Guide_on_Insolvency_Law.doc, skatīts 20.06.2016.
- ¹² Sk.: Torgāns K. *Saistību tiesības. I daļa. Mācību grāmata*. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2006, 17. lpp.
- ¹³ Sk.: *Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta 28.06.2013. spriedums lietā Nr. SPC-42/2013*. Grām.: *Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta spriedumi un lēmumi 2013*. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2014., C-314. lpp.
- ¹⁴ Sk.: Bērziņš G. Aktuālie grozījumi Maksātnespējas likumā: kas un kāpēc mainījies. *Jurista Vārds*, 03.03.2015., Nr. 09 (861).
- ¹⁵ Sk.: *Maksātnespējas administrācijas skaidrojumi un atziņas. 2008 – 2014*. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2015., 104. lpp.
- ¹⁶ Turpat, 104. lpp.
- ¹⁷ Turpat, 97. lpp.
- ¹⁸ Turpat, 97. lpp.
- ¹⁹ Turpat, 65. lpp.
- ²⁰ Sk.: Torgāns K. *Saistību tiesības. I daļa. Mācību grāmata*. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2006., 267. lpp. Sk. arī: *Latvijas Republikas Augstākās tiesas Civillietu departamenta 05.04.2013. spriedums lietā Nr. SKC-121/2013*. Pieejams: www.at.gov.lv/lv/judikatura/judikaturas-nolemumu-arhivs/senata-civillietu-departaments/hronologiska-seciba_1/2013, skatīts 20.06.2016.
- ²¹ Sk.: *Latvijas Republikas Civillikuma komentāri: Ceturtā daļa. Saistību tiesības. Autoru kolektīvs prof. K. Torgāna vispārīgā zin. red.* Rīga: Mans Īpašums, 1998., 331. lpp.
- ²² Sk.: Torgāns K. *Saistību tiesības. I daļa. Mācību grāmata*. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2006., 270. lpp. Sk. arī: *Latvijas Republikas Augstākās tiesas Civillietu departamenta 20.06.2016. spriedums lietā Nr. SKC-220/2016*, 14. punkts. Pieejams: www.at.gov.lv/lv/judikatura/judikaturas-nolemumu-arhivs/senata-civillietu-departaments/hronologiska-seciba_1/2016, skatīts 02.08.2016.
- ²³ Par nodokļiem un nodevām: Latvijas Republikas likums. *Latvijas Vēstnesis*, 18.02.1995., Nr.26 (309).
- ²⁴ Sk.: *Latvijas Republikas Augstākās tiesas Civillietu departamenta 08.04.2014. spriedums lietā Nr. SKC-117/2014*. Grām.: *Latvijas Republikas Augstākās tiesas spriedumi un lēmumi 2014*. Rīga: Latvijas Vēstnesis, 2015., C-187. lpp.
- ²⁵ Turpat, C-186. lpp.
- ²⁶ *Maksātnespējas administrācijas skaidrojumi un atziņas. 2008 – 2014*. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2015., 93. lpp.
- ²⁷ Turpat, 96. lpp.
- ²⁸ Turpat, 94. lpp.
- ²⁹ Turpat, 94. lpp.
- ³⁰ KCL 406. p. noteic, ka no komercdarījuma izrietošie prasījumi noilgst triju gadu laikā, ja likumā nav noteikts cits termiņš.
- ³¹ Sk.: *Latvijas Republikas Augstākās tiesas Civillietu departamenta 26.02.2016. spriedums lietā Nr. SKC-77/2016*, 7.1.-7.3.punkts. Pieejams: www.at.gov.lv/lv/judikatura/judikaturas-nolemumu-arhivs/senata-civillietu-departaments/hronologiska-seciba_1/2016, skatīts 20.06.2016.
- ³² Administratoram ir tiesības algot sev darbiniekus, kas veic administratora palīga pienākumus vai sekretāra funkcijas, taču Maksātnespējas likums šādu pienākumu administratoram neparedz, ņemot vērā, ka šādas darbības ir saistītas ar noteiktu finanšu resursu patēriņu un izdevumiem.
- ³³ Sk.: UNCITRAL Maksātnespējas tiesību aktu rokasgrāmata, 228. lpp
- ³⁴ Turpat, 226. lpp.

- ³⁵ Sk.: *Latvijas Republikas Augstākās tiesas Civillietu departamenta 07.06.2016. spriedums lietā Nr. SKC-7/2016*, 10.punkts. Pieejams: www.at.gov.lv/lv/judikatura/judikaturas-nolemumu-arhivs/senata-civillietu-departaments/hronologiska-seciba_1/2016, skatīts 20.06.2016.
- ³⁶ Turpat, 11.2.3. punkts.
- ³⁷ Sk. arī: Novičāne E. Valdes locekļa atbildība par savlaicīgu maksātnespējas procesa pieteikuma neiesniegšanu. *Jurista Vārds*, 28.01.2014., Nr.4(806).
- ³⁸ Sal.: Буковский В. Сводъ гражданскихъ узаконений губерний Прибалтийских (съ продолжениемъ 1912-1914 г.г. и съ разъяснениями). Т. II, Рига: г. Гемлель и Ко, 1914, с. 1390.
- ³⁹ UNCITRAL Maksātnespējas tiesību aktu rokasgrāmata, 235. lpp.
- ⁴⁰ Par darbinieku aizsardzību darba devēja maksātnespējas gadījumā: Latvijas Republikas likums. *Latvijas Vēstnesis*, 28.12.2001., Nr. 188 (2575).
- ⁴¹ Sk.: *Latviešu valodas vārdnīca. 3000 pamatvārdu un to skaidrojumu*. Rīga: Izdevniecība Avots, 2006., 1042. lpp.
- ⁴² Sk.: UNCITRAL Maksātnespējas tiesību aktu rokasgrāmata. 230. lpp.
- ⁴³ Sk.: *Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta 07.03.2012. spriedums lietā Nr. SPC-25/2012*. Grām.: *Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta spriedumi un lēmumi 2012*. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2013., C-265. lpp.
- ⁴⁴ Sk. arī: Jauja H. Maksāšanas testa izpratne juridiskās personas maksātnespējas procesā. *Jurista Vārds*, 07.02.2012., Nr.6, 18.-20. lpp.
- ⁴⁵ Sk.: *Latvijas Republikas Augstākās tiesas Civillietu departamenta 31.03.2016. spriedums lietā Nr. SKC-3/2016*, 6.5. punkts. Pieejams: www.at.gov.lv/lv/judikatura/judikaturas-nolemumu-arhivs/senata-civillietu-departaments/hronologiska-seciba_1/2016, skatīts 20.06.2016.
- ⁴⁶ Sk.: *Maksātnespējas administrācijas skaidrojumi un atziņas. 2008 – 2014*. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2015., 109. lpp. Sk. arī: *Fizisko personu datu aizsardzības likuma* 6.p.
- ⁴⁷ MNL 79.p. 2.d. noteiktās tiesības var izmantot pret parādnieku citā dalībvalstī uzsāktā Padomes regulas Nr.1346/2000 3.p. 1.pk. noteiktajā maksātnespējas procedūrā iesaistītais likvidators, bet šīs regulas 3.p. 2.pk. noteiktajā maksātnespējas procedūrā iesaistītais likvidators – tikai tad, ja viņš kreditoru interesēs iesniedzis kreditoru prasījumu.
- ⁴⁸ Atbilstoši MNL 80.p. 4.d. sūdzības sakarā ar kreditoru prasījumu atzīšanu, neatzīšanu vai daļēju atzīšanu var iesniegt tiesai, kurā pasludināts attiecīgais maksātnespējas process.
- ⁴⁹ Sk.: *Juridisko terminu vārdnīca*. Rīga: Nordik, 1998., 131. lpp.
- ⁵⁰ Sk.: *Latviešu valodas vārdnīca. 3000 pamatvārdu un to skaidrojumu*. Rīga: Izdevniecība Avots, 2006., 916. lpp.
- ⁵¹ Citādi par šo jautājumu: Jauja H. CPL 363.¹⁷ panta komentārs. Grām.: *Civilprocesa likuma komentāri. II daļa. (29.-60.¹ nodaļa). Sagatavojis autoru kolektīvs. Prof. K. Torgāna zinātniskajā redakcijā*. – Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2012., 477. lpp.
- ⁵² Sk.: Jauja H. CPL 363.¹⁷ panta komentārs. Grām.: *Civilprocesa likuma komentāri. II daļa. (29.-60.¹ nodaļa). Sagatavojis autoru kolektīvs. Prof. K. Torgāna zinātniskajā redakcijā*. – Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2012., 477. lpp.
- ⁵³ Turpat, 478. lpp.

Abstract

The study “Creditor claims in the insolvency proceedings of a legal entity” contains analysis of the legal norms that prescribe the filing and verification of creditor claims, decisions adopted by administrator concerning creditor claims, as well as the procedure for filing of creditor claims and complaints related to the acknowledging, waiver or partial acknowledging of creditor claims. The issue of creditor claims in the insolvency proceedings of legal entities is studied in details on the basis of the legal regulations and conclusions of application theory and practice.

The study contains no analysis of the regulations applicable to the insolvency of the participants of finance and capital market whereas they are supervised in accordance with the requirements of

regulatory acts by the Financial and Capital Market Commission and their activities are governed by special legal norms.

Even though the issue of creditor claims has been earlier discussed in the insolvency law science of Latvia, authors of the relevant studies have discussed them in brief. This leads to conclusion that the issue of creditor claims is topical and that theoretical and practical study thereof is significant for insolvency law of the present day.

Empiric base of the study comprises scientist works and article collection materials, periodical materials and sources, legal acts, Internet resources and other publicly available information. The approaches used in exploring the study include analytical, comparative and deductive research methods.

The study is developed with the following structure (the questions of study also represent parts of this work): 1) General description of filing creditor claims; Formal legal requirements applicable to creditor claims; 3) Status of creditor and complaints concerning claims.

Аннотация

В статье проведен анализ правовых норм, предусматривающих предъявление требований и их проверку, решения администратора о требованиях кредиторов, а также регистрацию требований кредиторов и признание, непризнание или частичное признание требований кредиторов в связи с жалобами. На основании правового регулирования, теоретических заключений и применения на практике детально исследован вопрос о требованиях кредиторов в процессе неплатежеспособности юридических лиц. Актуальность исследования обусловлена тем, что в латвийском правоведении вопросы о требованиях кредиторов в процессе неплатежеспособности рассматривались исследовавшими их авторами лишь кратко.

Автор приходит к заключению о том, что действующий в Латвии Закон о неплатежеспособности, воплотивший принятые в мире правовые положения, в целом обеспечивает современную, хорошо функционирующую правовую структуру. Вместе с тем автор указывает, что отдельные вопросы, существенные для вовлечённых в процесс лиц, ещё не получили чёткого законодательного регулирования и рассмотрены только в судебной практике или в правовой доктрине, что необходимо учесть при совершенствовании правового регулирования в сфере неплатежеспособности, особенно принимая во внимание факт роста количества процессов неплатежеспособности юридических лиц.